

April 2026

de Craenkoerier

Plaatsvervangend voorzitter:

Jos van Velthoven

j.vnvelthoven@gmail.com

Per 1 juli voorzitter:

Riek Lammers

rieklammers@hotmail.com

Secretaris:

VACATURE

Penningmeester:

Clasina de Wit

clasinadewit@live.nl

Verenigingsgebouw:

De Kroenekraan

Van Schoonvorstlaan 11

Soerendonk

Beheer Verenigingsgebouw:

Harrie Ruyten

06-48 42 84 20

ruytenhc@xs4all.nl

Webmaster IVN Cranendonck

Clasina de Wit

clasinadewit@live.nl

Redactie Craenkoerier:

Monique v.d.

Konijnenburg

06-46 08 28 86

moniquevdko@hotmail.com

Werkgroepen**Schoolgidsen Budel:**

Ria Rijkers

0495-493420

crijkers705@gmail.com

Schoolgidsen Maarheeze:

Maria Bles

0495-591999

blesmaria@kpnplanet.nl

Uilen- en vogelwerkgroep:

Tjabine Guntlisbergen

06-23 55 89 16

vogelsincranendonck@outlook.com

Wandelwerkgroep:

Wiel Zentjens

06-57425661

w.zentjens@chello.nl

Cursuswerkgroep:

Wiel Zentjens

06-57425661

w.zentjens@chello.nl

Tuinwerkgroep:

Nel Meulman

andre.nel@hetnet.nl

VACATURE coördinator

Waar vind je ons verenigingsblad?

www.IVN.nl

Afdelingen/ Noord Brabant/Cranendonck/Natuurinfo/Afdelingsblad

INHOUDSOPGAVE.

VAN DE BESTUURSTAFEL

Voorwoord plaatsvervangend voorzitter.....4

Een herinnering.....5

Wij heten welkom.....5

ALGEMENE LEDENVERGADERING.....6

ONZE NIEUWE VOORZITTER.....7

Vacature.....8

Wij horen graag van u!.....8

SNERTWANDELING.....9

SPEUREN IN HET DONKER10

LEZING. DOOD DOET LEVEN.....11

DE RAAF.....13

UILEN- EN VOGELWERKGROEP

Beleef de lente.....14

Resultaat Nationale Tuinvogeltelling 2026.....15

Schenking verrekijkers en telescopen.....15

PLANTEN EN DIEREN UITGELICHT

Vogels en hun gereedschappen.....17

De berk.....18

SCHOOLGIDSENWERKGROEP

Boomfeestdag Budel.....20

Boomfeestdag Maarheeze.....22

Boekentip.....23

DE BELEVINGSTUIN.....23

KUNSTRROUTE CRANENDONCK.....25

Sluipwesp.....26

DE PAARDENBLOEM.....26

ACTIVITEITENKALENDER 2026.....29

Doe mee aan de maand van de Groene Tuin.....29

DANK en datum uiterlijke inzending.....30

VAN DE BETUURSTAFEL
VOORWOORD VOORZITTER

December is voor de meeste van ons een vrolijke, feestelijk en verlichtte, maand.

Januari geeft vaak donkerte na deze feestmaand.

Toch gaf de eerste helft van januari 2026 : kinderpret door sneeuwval.

Zoiets hadden we jaren niet meer meegemaakt in zuid Nederland. Traag wiegend viel de sneeuw en bedekte alles met een witte laag. De straten, huizen, bossen alles was even wit met een stilte in de vroege ochtend die hier bij past.

In deze periode viel onze eerste IVN-activiteit: de jaarlijks terugkerende snertwandeling. Er was even twijfel. Toch ongeveer 40 dappere deelnemers die de gladheid aandurfd.

Kort daarna waren er alweer vele IVN hoofden en handjes bezig met "speuren in het donker". Leerzaam voor verschillende generaties. Ook deze activiteit verliep dankzij de vele vrijwilligers succesvol. De opkomst van opa's, oma's, ouders en (klein) kinderen liep op tot een honderdtal.

We kunnen trots zijn op ons cluppie!

Ook de komende natuur- en insectencursussen en wandelingen die gepland staan geven aan dat we nog volop actief zijn.

Alleen bestuurlijk gezien zijn er problemen.

Na het overlijden van Annette heb ik het achtergebleven bestuur waar mogelijk ondersteund en ben tijdelijk tot het bestuur toetreden. Deze tijdelijkheid loopt af op 1 juli .

Ilva, onze onvolprezen secretaris, heeft aangegeven, vanwege gezondheidsproblemen, te gaan stoppen. Ze gaat een algemene rol in het bestuur vervullen. Kortom de vacature van secretaris is nog vacant.

Ik ben op zoek gegaan naar een nieuwe voorzitter. Mijn taak als plaatsvervangend voorzitter komt immers te vervallen.

Ik heb een zevental mensen persoonlijk benaderd met de vraag of zij interesse hadden in de functie van voorzitter van IVN-Cranendonck. Echter tevergeefs. Daarna heb ik bij de stichting Cordaad de vacature op laten nemen in de vacaturebank. Dit heeft wel een resultaat opgeleverd.

De vacature van voorzitter zal nagenoeg zeker worden ingevuld door een kandidaat, die na overleg toe wil treden . Dit zou een prachtig resultaat zijn van onze inzet!

Toch aan jullie allen een dringende oproep om te overwegen of je bestuurlijk iets voor het IVN wilt gaan betekenen. Zonder een voltallig bestuur komt IVN Cranendonck als zelfstandige, plaatselijke, IVN mogelijk in gevaar.

Mocht je interesse hebben neem dan contact op met Clasina of mij.

Clasina de Wit : clasinadewit@live.nl

Jos van Velthoven : j.vnvelthoven@gmail.com.

Met groene groet, Jos van Velthoven

EEN HERINNERING

Ter nagedachtenis aan onze oud-voorzitter Annette van Raaij, hangt er in het IVN-honk een prachtig, geborduurd natuur -landschap.

Dit is een van de vele werkstukken, die door Annette in de loop der jaren gemaakt is.

WIJ HETEN WELKOM

- Mart Hendriks
- Frans Gerlings
- Jos van Meijl
- Nikkie Deelen
- Jan van Cranenbroek
- Riek Bogers Lammers

Wij hopen jullie gauw bij een van onze activiteiten te ontmoeten!

ALGEMENE LEDENVERGADERING.

9 maart was het zover. De algemene ledenvergadering. Er was wederom een goede opkomst! Tijdens deze vergadering ligt het financieel overzicht van 2025 ter inzage en komen de diverse werkgroepen aan het woord. Zij vertellen over de activiteiten van het afgelopen jaar en de eventuele plannen voor het jaar 2026.

De jubilarissen.

Ook dit jaar kregen een aantal leden van het IVN een speldje en een bloemetje voor hun inzet en jarenlange lidmaatschap bij het IVN Cranendonck en/of de landelijke IVN.

Jammer genoeg kon niet iedereen aanwezig zijn! Maar dankzij jullie inzet, kan IVN Cranendonck een bloeiende vereniging zijn en blijven.

Landelijke leden:

Elly van Dongen (foto), 25 jaar lid, sinds 2001. Actief als schoolgids.

Frits van de Wiel 40 jaar lid, sinds 1986.

Jaap Commandeur (foto), 60 jaar lid, sinds 1966.

Jaap vertelde over vroegere tijden, hoe hij met Pieter van der Stoep betrokken raakte bij o.a. het onderhoud van de oude Kroenekraan. Dat helaas gezondheid verdere intensieve hulp in de weg staat. Dat hij graag zijn 60-jarig jubileum wil markeren met iets blijvends. Hij wil graag meedenken met de wens van de tuingroep om een vlonder en pomp aan te schaffen.

Donateurs

Michel van Gansewinkel 40 jaar, sinds 1986.

Bets Mol 40 jaar, sinds 1986.

Conny Somers 25 jaar, sinds 2001. Actief als schoolgids

NOGMAALS hartelijke dank, namens alle leden!!

Hierna kreeg de nieuwe voorzitter de gelegenheid om zich voor te stellen. De avond werd afgesloten met een hapje, een drankje, een praatje en een gezellig samenzijn! **Monique van de Konijnenburg**

ONZE NIEUWE VOORZITTER

Graag wil ik me voorstellen als toekomstig voorzitter van IVN Cranendonck per 1 juli 2026.

Ik ben Riek Bogers Lammers, gehuwd met Ad en we hebben 3 kinderen en 2 kleinkinderen. Geboren in Budel en woon nu in Schoot.

Ik heb bijna 47 jaar in de zorg gewerkt, in het ziekenhuis, lang op Kempenhaeghe in verschillende functies en de laatste 9 jaar als casemanager Dementie. In 1990 was ik raadslid van Keerpunt 90 en daarna heb ik meerdere bestuursfuncties gehad, o.a. in de MR, in het schoolbestuur, voorzitter BC Budel en voorzitter Sterk Schoot.

Vooraf de laatste functie vond ik heel boeiend om samen met veel vrijwilligers en met werkgroepen echt iets te betekenen voor de kern Schoot. Als bestuur zorgen dat mensen en werkgroepen goed kunnen functioneren, voorwaarde scheppend bezig zijn, zodat iedereen zijn ding kan doen. Ook de lijntjes richting gemeente en overkoepelende organisaties houden zodat je weet wat er nu speelt en in de toekomst.

Nu ik pensionado ben pas ik regelmatig op bij mijn 2 kleine schatten en ben ik gestart in Pelt bij KNAL en volg daar lessen m.b.t. kunst. Een wereld gaat daar open voor mij! Een ander hobby is badminton en samen met Ad in het voorjaar een grote fietstocht van 6 a 8 weken maken.

Mijn liefde voor de natuur heb ik als kind thuis meegekregen op een mooie boerderij, met grote moestuin en veel dieren. Nu heb ik een grote tuin met enkele kippen en 2 hangbuikzwijnen, met bezoek van eekhoortjes. Graag maak ik wandelingen in de mooie bossen en om de Hoort in Dorplein. Ik geniet van het bos, de vogels en de paddenstoelen. Ik weet er nog niet veel van maar wil er wel graag meer over leren. Afgelopen jaren was ik Tuinklimaatcoach, helaas heeft de gemeente dit project stopgezet met de vrijwilligers. Daardoor kreeg ik tijd en zag de vraag bij Cordaad naar Voorzitter IVN. De kennismaking met het bestuur en op de ALV verliep erg prettig. Samen met jullie wil ik me inzetten voor het IVN Cranendonck en graag wil ik nader kennismaken met de werkgroepen en alle natuurliefhebbers van IVN, tot ziens! **Riek Bogers Lammers**

VACATURE

Tot onze spijt heeft Ilva zich moeten terugtrekken uit haar bestuurlijke functie. Dit betekent dat IVN-Cranendonck zonder een secretaris zit. Wie neemt haar taak over? Graag contact opnemen met:

Clasina de Wit : clasinadewit@live.nl
Jos van Velthoven : j.vnvelthoven@gmail.com.

WE HOREN GRAAG VAN U !

Zoals in de jubileumeditie van de Craenkoerier vorig jaar te lezen was heeft ons clubblad afgelopen vier decennia al heel wat veranderingen meegemaakt. Van typ- en stencilmachine in zwart-wit naar kleurenfoto's. En van jarenlang kosteloos afdrukken tot officieel drukwerk vanaf 2018 in combinatie met een digitale uitgave. De oplage van de gedrukte versie

neemt steeds verder af, maar de kosten helaas niet. Met name deze hoge kosten heeft het bestuur samen met onze redacteur Monique van de Konijnenburg doen besluiten, om vanaf december 2026 te stoppen met het laten drukken van de Craenkoerier en over te stappen naar digitaal.

We gaan niet over één nacht ijs.

Er zitten vele voordelen aan een digitale Craenkoerier, zo scheelt het, naast de kosten en milieu last, ook heel wat tijd om door weer en wind de boekjes rond te brengen. Verder is er digitaal veel meer mogelijk betreft uitstraling en het plaatsen van b.v. met doorklik linkjes.

Maar, zoals vaak, aan deze voordelen zitten ook nadelen. Nadelen juist voor de leden die al sinds jaar en dag de Craenkoerier graag als tastbaar boekje lezen en geen affiniteit hebben met de digitale vernieuwing.

Graag komen we in contact met deze lezers van de Craenkoerier om samen tot een goede oplossing te komen zodat iedereen toegang blijft houden tot ons clubblad.

Daarom zit in deze editie van de papieren Craenkoerier een brief speciaal voor de lezers van de fysieke versie, met de vraag om u te laten horen als u geen digitale versie kunt/wilt ontvangen. We zoeken graag samen naar een passende oplossing!

Bestuur IVN Cranendonck

Jos van Velthoven, Riek Lammers en Clasina de Wit

SNERTWANDELING

11 januari 2026 was het weer tijd voor onze jaarlijkse snertwandeling. Ondanks de minder goede weersvooruit - zichten kwamen er toch zo'n dertig sportieve mensen meedoen. Ook een gezin met twee kleine kinderen waren van de partij!

Samen werd er flink de pas in gezet! Langs het kanaal en verder slingerend door De Pan kwamen we uit bij de heerlijke warme erwtensoep. Die ging er goed in! Het was weer een geslaagde wandeling. **Monique van de Konijnenburg**

SPEUREN IN HET DONKER

24 januari was het zover.

Een spannende activiteit in het donker. Kinderen konden met (groot) ouders een tocht maken langs diverse posten met dieren.

Het ging dan vooral over welke dieren in de schemering, avond en nacht actief

zijn. De een kan heel goed ruiken, zoals het zwijn, de ander kan heel goed horen, zoals de vleermuis. Bij elke activiteit was er wel wat te zien of een spel, dat gespeeld kon worden.

Zo kropen er kinderen door de donkere mollengang. Ze zagen het hol van de das, renden als vuurvliegjes achter elkaar aan en

probeerden de spiegel van het ree te vinden.

Ook konden de kinderen met nachtkijkers naar dieren turen of met de sterrenkijker naar de sterren en Jupiter. We hebben geboft, want het regende niet en de hemel was niet helemaal bewolkt.

Op weg naar het prieeltje kon je het huilen van de wolf nadoen en in het prieeltje werd er naar vogelgeluiden geluisterd.

Welke vogel denk je dat dat je nu hoort? Via de met lantaarntjes afgezette route kwamen de kinderen weer terug bij het honk.

Hier stond de tent met drinken en er was een grote vuurschaal, waar de broodjes gebakken werden.

Tot slot werd de prachtige tentoonstelling bezocht. Hier was nog meer informatie te vinden. Maar je kon er ook opgezette dieren zien, botten, veren, haren, sporen.....Een enorme verzameling

materiaal uit de natuur. Dankzij de enthousiaste inzet van de vele vrijwilligers, was het een geslaagde activiteit!

Monique van de Konijnenburg

LEZING. DOOD DOET LEVEN

In samenwerking met Natuurmonumenten brengt ARK Rewilding Nederland met het project *Dood doet leven* in beeld, hoe de natuur zelf met de dood omgaat. Het onderzoek vindt o.a. plaats in het KempenBroek.

Dit was het thema bij de lezing van 10 februari georganiseerd door IVN Weert in het Natuur- en Milieucentrum De IJzeren Man. De lezing werd verzorgd door Julia Knippenberg van ARK Rewilding Nederland.

Door middel van communicatie, informatie bij publiekslocaties en excursies voor volwassenen en ook kinderen, wordt getracht het draagvlak voor het laten liggen van kadavers in de natuur te verbeteren. De vervreemding van kadavers moet omgedraaid worden naar acceptatie en fascinatie.

Kadavers van bv. aangereden wild worden verwijderd uit de natuur. Met bomen en struiken doen we dat al niet meer. Het waardevolle van het vergaan van het groen in de natuur wordt erkent. Waar vroeger omgehakte of omgevallen bomen werden verwijderd, gebeurt dit nu niet meer.

Wel met kadavers!

Deze worden opgeruimd. Door studie is en wordt er echter steeds meer kennis opgedaan over het belang van kadavers in de natuur.

Tekening van Jeroen Helmer.

De gevolgen van het weghalen van de kadavers.

- De minerale cyclus wordt onderbroken. Veel nutriënten, zoals koolstof, stikstof, fosfor en zwavel worden zo weggehaald uit de natuur.
- De populatie aaseters, zoals o.a. gieren, raven, aaskevers...verdwijnen door gebrek aan voedsel, kadavers.
- De mens raakt vervreemd bij het zien van kadavers.
- En ook dieren, runderen in dit geval, willen afscheid nemen van hun familie. Dit konden we zien en horen! Een indrukwekkend geloei bij een kadaver.

Grote kadavers vormen een voedselbron voor de dieren, materialen worden verzameld en zij zorgen voor een mineralen cyclus.

De kadavers zijn een voedselbron voor dieren. Insecten leggen hun eitjes erin, m.n. kevers. Zelfs vlinders nemen de sappen op van het kadaver. Koolmeesjes pakken het haar, voor hun nestjes. (Roof) vogels, raven en zoogdieren, wild zwijn, das, boommarter, bunzing.... vinden hier hun voedsel.

Niet alleen het vlees, maar ook de botten dienen als voedsel. Zwijnen, maar ook edelherten kauwen op de botten, vanwege het calcium dat zo vrijkomt.

Dit verhaal vertelt Julia Knippenberg en illustreert het met foto's en filmpjes, opgenomen door de wildcamera.

Zij legt ook uit hoe het onderzoek wordt aangepakt, welke aasdieren welke kadavers eten, de een eet liever van een carnivoor en de ander van een omnivoor. Ook komt uit het onderzoek welke

invloed de zomer of winter heeft. In de zomer bijvoorbeeld zijn veel insecten actief en dat geeft weer een verschil in tijd van afbraak van het kadaver. Het onderzoek is nog in volle gang.

Van het effect op schimmels, bacteriën en vegetatie is bijvoorbeeld nog onvoldoende bekend.

Voor meer informatie:

[Stage 'Dood doet leven' in het KempenBroek | ARK Rewilding Nederland](#)

Monique van de Konijnenburg

DE RAAF.

Kenmerkend aan vele vogels zijn hun prachtige kleuren van het verenkleed en

er zijn maar heel weinig vogels waar een kleurtje van ontbreekt. Toch kennen we er eentje en dat is de Raaf. Totaal geen kleur zwarte snavel, zwarte poten en zelfs de ogen zijn zwart. Het is een imposante grote vogel die zijn hele leven lang al geassocieerd wordt met dood en tegenspoed en een aankondiger van slecht nieuws en de geschiedenisboeken staan er vol van. De Raaf met zijn bijnaam , lijkenpikker, heeft zijn naam te danken aan zijn aanwezigheid op de plaatsen waar zich in de middeleeuwen de openbare executies plaatsvonden daar waren ze als eerste te vinden ze hadden er een neusje voor.

Op de slagvelden in de Middeleeuwen was het een vaste gast, ik heb liever geen beeld bij dit verhaal, maar hoe wreed het woord lijkenpikker ook klinkt het is deze echte aaseter eigenlijk niet kwalijk te nemen. Maar het onheil en tegenspoed brengen in combinatie met zijn gitzwarte kleur kreeg de raaf een negatief imago en er werd jacht op hem gemaakt. Er stonden geldelijke beloningen op het inleveren van ravenkoppen, toen ging het heel snel bergafwaarts met de populatie raven en in de vroege jaren 1900 was de raaf geheel uitgeroeid in Nederland. Maar er kwam een herintroductie programma en in de jaren 70 / 80 zijn er een 200 raven opnieuw uitgezet op de Veluwe.

De raaf is de grootste vogel van de familie kraaiachtigen met een lengte van ongeveer 70 cm en een spanwijdte van 120 tot 130 cm en daarmee groter als onze bekende buizerd. De raaf weegt gemiddeld 1,2 kg en zowel mannetje als vrouwtje raaf zien er hetzelfde uit en dat komt in de vogelwereld niet zo heel vaak voor. De kraaiachtigen behoren tot de intelligentste vogels en zeker de raaf is hier een voorbeeld van. Raven zijn alleseters en houden andere predatoren zoals buizerd, haviken en wolven in de gaten en kunnen zo een graantje meepikken.

Je kunt ze aan hun zwaar Krao,krao geluid herkennen maar ze hebben een groot arsenaal aan geluiden waarmee ze probleemloos met elkaar communiceren. Er zelfs bewijs dat de raaf een roedel wolven via hun roep laten weten waar een zwakke prooi zich bevindt.

De raven zijn monogaam en zijn voor het leven bij elkaar, bouwen samen een nest meestal hoog in de dennenboom of spar maar de laatste jaren ook meer in de hoogspanningsmasten daar zijn ze veiliger voor predatie van de marter. Nesten van de raven zijn groot en massief en vaak gebruiken ze oude nesten van de havik of buizerd. Materiaal vaak dikke takken aangevuld met zacht materiaal zoals schapenwol en haren. Ze broeden vroeg in het voorjaar leggen 4 tot 6 eieren die na ruim 20 dagen uitkomen en na 10 weken nemen de jonge raven afscheid van hun ouders met dank voor wijze lessen en starten als vrijgezel een nieuw leven.

Ze zijn ook al in onze omgeving gesignaleerd zoals in de Pan en Leenderbos en nu is het wachten op een broedpaartje.

Harrie Hegge

UILEN – EN VOGELWERK GROEP

‘**BELEEF DE LENTE** ’ is begonnen.

Sinds 1 maart is ‘Beleef de Lente’ begonnen, het groots opgezette webcamproject van Vogelbescherming Nederland, die dit jaar aan hun 20ste editie begint. De livebeelden, honderden clips en blogs geven een rijk overzicht van het vogelleven met interessante ontdekkingen specifiek in de lente.

Velen onze leden zijn inmiddels bekend met dit platform en genieten van de beelden en het van dichtbij meemaken wat zich dagelijks 24 uur afspeelt in de vele vogelnesten. Van baltsende koppels, het leggen van de eieren, van donsjongen tot uiteindelijk vliegvlug en het unieke moment dat ze het nest verlaten. Te zien zijn o.a. koolmees, tapuit, slechtvalk, ooievaar en ‘de vliegende deur’, de bijnaam van de zeearend omdat deze soort ongeveer dezelfde afmetingen heeft als een deur.

Als extra’s zijn vanwege het jubileum alle streams minstens in HD-kwaliteit. Sommige streams maken ze zelfs exclusief beschikbaar in full-HD, waardoor je bijna het gevoel hebt tussen de vogels in het nest te zitten!

Ideaal om het soms best lastige verschil tussen man en vrouw te zien, om de jongen uit elkaar te houden als ze nog heel klein zijn en zélf om ringen af te lezen. www.beleefdelente.nl

RESULTAAT NATIONALE TUINVOGELTELLING 2026

Zeker sinds 2001 was de huismus de meest waargenomen vogel maar na ruim 2 decennia is dit jaar, zowel in Nederland als Cranendonck, de koolmees de meest getelde vogel. De huismus eindigde als tweede en de pimpelmees als derde. Opmerkelijk is dat de merel landelijk van 5 naar 4 gestegen is (in Cranendonck staat de kauw op 4 en de merel op 5), dat de spreeuw sinds 2017 weer in de landelijke top-10 staat (in Cranendonck niet maar in de eikenbomenlaan naar ons Honk toe broeden ze volop) maar dat in Limburg de huismus wél op 1 staat.

Landelijk waren er bijna 137.000 deelnemers, vorig jaar waren dat er 105.000 maar in 2021, toen de hele wereld stilstond, waren het er bijna 200.000! In Cranendonck hadden we jaren rond de 185 deelnemers, vorig jaar waren dat er 105 en dit jaar 122. Helaas weer geen scholen die deelnamen, gelukkig hebben wel enkele van hen zangvogelnestkastjes hangen op het schoolplein en daarin en rondom kan ook heel wat gebeuren.

SCHENKING VERREKIJKERS EN TELESCOPEN

Afgelopen zomer is Wil Beeren naar Zambia geweest voor ringwerk en een studiereis met internationale collega's. Hij heeft het initiatief genomen om tweedehands verrekijkers en telescopen te schenken aan Birdwatch Zambia.

Fotozaak Rooijmans in Budel heeft hier gehoor aan gegeven en heeft in totaal 9 exemplaren geschonken voor natuurbeschermingsdoeleinden in Zambia. 1 van de verrekijkers is in gebruik door het Birding Zambia team in Mwinilunga. De telescoop en de andere zeven verrekijkers zijn overhandigd aan het BirdWatch team. Deze blijken nu al van grote waarde te zijn voor alle projecten van BWZ. Een andere verrekijkers is naar South Luangwa gegaan om te helpen bij het onderzoek naar gieren, terwijl de anderen al worden gebruikt voor het tellen van watervogels, onderzoek en schoolbezoeken.

De organisatie looft de schenkingen van Foto Rooijmans en het initiatief van Wil!

Left:

Kelvin with the donated optics at the BirdWatch Zambia office

Below and Right:

Impression of a school visit to Lochinvar National Park, the first school visit where these binoculars were put to great use.

Tjabine Guntlisbergen

PLANTEN EN DIEREN UITGELICHT VOGELS EN HUN GEREEDSCHAPPEN.

Een heel belangrijk gereedschap van onze vogels zijn hun snavels en enkele vormen daarvan hebben we in mei behandeld zoals de haaksnavel van de roofvogel, de pincetsnavel van het roodborstje en de speciale snavel voor zaadeters zoals de vink. De omgeving en daarbij behorend voedsel heeft in de evolutie de vorm van de snavel bepaald.

De Grutto met zijn priemsnavel.

Het is voor de wilde eend onmogelijk om een pier uit de grond te trekken daarvoor heb je wel terdege een mooie rechte lange en stevige snavel nodig zoals de grutto heeft en daar diep in de bodem de pier kan vastklemmen en uit de grond kan trekken. Deze vorm van snavel noemen we priemsnavel en meer van onze vogels zijn daarmee uitgerust zoals de scholekster. Ze zoeken hun voedsel met hun ongeveer 10 cm lange snavel in de zachte bodem van een weiland en het puntje van de priemsnavel is uiterst gevoelig en detecteren direct het kleinste prooidiertje zelfs enkele centimeters onder de grond.

Maar spechten hebben ook een priemsnavel om daarmee te kunnen hakken in de bomen om hun nest te maken en om voedsel te zoeken onder de boomschors, of de kolibries die ook zijn uitgerust met een priemsnavel om diep in de bloem de nectar op te zuigen. Kortom een priemsnavel is voor veel vogels een onmisbaar stukje gereedschap.

De zeefsnavel

Zo zijn er ook veel vogels uitgerust met een zeefsnavel en dat zien we vooral bij watervogels: eenden, ganzen en zwanen. Een brede platte en stompe snavel speciaal geschikt om te filteren. Let eens op de eend als deze aan het foerageren is, ze happen naar plantaardig voedsel en daaruit filteren ze de kleine kreeftjes, wormen en visjes.

Maar ook de prachtige kluut heeft een zeefsnavel die aan het uiteinde iets naar boven is gebogen en waarmee ze vlak onder het wateroppervlak zoeken naar prooidiertjes zoals kleine kreeftjes, garnaltjes en de zeeduizendpoot. De punt van de snavel van de kluut is uitgerust met sensoren zodat ze blindelings de prooidiertjes vinden onder het wateroppervlak.

De Lepelaar snavel

Dan is er nog een bijzondere vogel die steeds meer in Nederland aanwezig is en met een heel bijzonder snavel in de vorm van een lepel en dan is het ook niet zo moeilijk geweest om deze vogel lepelaar te noemen. De snavel is eigenlijk een zeefsnavel maar de meest gangbare naam is toch wel lepelsnavel.

Het lepelvormig uiteinde is toch speciaal voor het zeven van klein organisme uit het water en daar zijn echt heel bedreven in en het is een prachtig gezicht om de lepelaar heel langzaam lopend nee-schuddend en maaiend door het water te zien lopen met de snavel net onder het wateroppervlak. Ook deze vogel kan eten zonder te kijken en dat heeft ook weer alles te maken met de tastsensoren vooraan in de „lepel,, ook wel „De Orgaantjes van Herbst,, worden genoemd. **Harrie Hegge.**

DE BERK

De berk behoort tot de napjesdragers familie evenals de beuk, eik, hazelaar, els en kastanje. Ze zijn zo winterhard dat ze zelfs ten noorden van de poolcirkel groeien. Ze wortelen oppervlakkig en groeien op het noordelijk halfrond. De berk heeft in het voorjaar vrouwelijke katjes en katjes met stuifmeel (de mannelijke) en is dus eenhuizig. In ons land groeien in de natuur twee soorten berken: de ruwe berk *Betula verrucosa* en de zachte berk *Betula pubescens*. De ruwe berk heeft hangende takjes met wratjes, hetgeen harsblaasjes zijn. De bladeren voelen ruw aan gelijk fijn schuurpapier en de stam wordt ook ruw.

Op de jonge twijgen van de zachte berk zitten veel haartjes en de blaadjes voelen zacht aan.

Men gebruikt deze twijgen om bezems van te maken.

De zaadjes van een berk hangen in rolletjes aan dunne steeltjes. Aan weerskanten van de zaadjes zitten vleugeltjes die door de wind overal verspreid worden zelfs kilometers ver. Een grote berkenboom kan wel 2.000.000 zaadjes dragen.

De stam van de berk is wit. Vroeger werden berken langs bospaden geplant, zodat men in het donker de witte stammen kon zien om zodoende de weg terug te vinden.

De schors laat in papierdunne schilfers los vooral bij de papierberk ((Betula papyrifera). Op deze schilfers kan men schrijven. In Noord-Italië werden

berken gekweekt om bankbiljetten van de lire te maken. Ook knipte men in het voorjaar een tak af en ving men de overvloedige sapstroom op en gebruikte dat om de haren mee te wassen. Laat men dit sap met suiker gisten dan krijgt men een alcoholische drank. De sapstroom van een berk komt al eind januari op gang hetgeen men met een stethoscoop goed kan horen. Daarom moet men een berk in de winter

vroeg snoeien zoals alle bomen die in het Latijn met de letters A, B of C beginnen anders kunnen ze doodbloeden.

Berkenbladrollers of ook wel sigarenmakers zijn kevers die het berkenblad oprollen als een sigaar, waarin zij een eitje leggen en waaruit weer later een larve komt.

De meesjes trekken met hun snavel deze larve uit de sigaar en gebruiken het als voedsel. De schimmeldraden van de vliegenschimmel leeft in symbiose met de haarwortels van de berk. Een andere schimmel is de berkenzwam waarvan de onderkant grijswit is en de bovenzijde bruinachtig is in de vorm van een schelp.

Deze schimmel eet de berk op en kan men zien op de stam en op dikke takken van zowel dode, als levende

bomen en groeit maar een jaar. In sommige berken zitten een knoedel takken die op een vogelnest lijkt hetgeen een heksenbezem is en veroorzaakt wordt door een schimmel. Vroeger dacht men dat de heksen hun bezems waren

kwijtgeraakt in de berkenbomen. **Toon van Seggelen**

BOOMFEESTDAG, BUDEL

Woensdag 18 maart werd in de gemeente Cranendonck de jaarlijkse Boomfeestdag gevierd. Dit jaar mochten de kinderen bomen en struiken planten bij de picknickplaats aan de Strijperdijk in Soerendonk. Onder een stralend voorjaarszonnetje werden de kinderen ontvangen.

Behalve het planten, waar onze vrijwilliger **Albert** meehielp, mochten de kinderen bij de IVN-schoolgidsen diverse educatieve spelletjes en opdrachten doen.

Bij **Wiel en Nora** werd het ren je rot spel gespeeld. Diverse kinderen hadden moeite met de vraag “ welke eik is geen boom?”. Dat was natuurlijk de “Bergeijk”.

Bij **Josien** was een opdracht over wat leeft in een levende en in een dode boom. Een dode boomstam in het bos met duidelijke sporen van insectenleven en schimmels werd nauwkeurig onderzocht door de kinderen.

Bij **Angela** werd het kaartspel “wie eet wat” gespeeld. Bij elk dier moest het juiste voedsel gezocht worden.

Riek speelde een bomenkwartet met de kinderen en **Philomène** had een Boomsapjesspel: Kaartjes met een afbeelding van middelen of voorwerpen voor dagelijkse gebruik, die van boomsappen of boomvruchten gemaakt zijn, moesten bij de juiste boom opgehangen worden.

Annie en Corrie hadden een creatieve opdracht met allerlei materialen uit het bos.

Tot slot was er voor de kinderen een traktatie. **Ellie en Sjannie** zorgden dat alles per groep netjes klaarstond: een beker appelsap en een appel. En daarna nog een cadeautje: een doosje met klavertje-vier-bolletjes.

Toen alle kinderen tevreden terug naar school gingen mochten alle vrijwilligers naar het IVN-honk voor koffie, thee en een lekker stuk vlaai.

Dankzij **Ellie, Hannie en Ans** was dat keurig verzorgd. IVN Cranendonck kan terugkijken op een geslaagde deelname aan de Boomfeestdag.

Namens de IVN schoolgidsen afd. Budel, **Ria Rijkers**

Albert helpt met planten

Riek en bomenkwartet

Boomsapjes

Angela

Wiel en Nora

dode boomstam

Kunstwerk

Traktatie

BOOMFEESTDAG, MAARHEEZE "Lekker leven met Bomen"

Hartelijk dank aan de 185 kinderen van de groepen 7 uit de Gemeente Cranendonck die zich gaan herinneren dat ze op de Picknickplaats aan de Strijperdijk 1100 vruchtdragende bomen en struiken hebben geplant. Educatieve IVN-spelletjes gaven er een extra feestelijk tintje aan. Een vruchtbare samenwerking van vele medewerkers van de Gemeente samen met onze 25 IVN Schoolgidsen afd. Maarheeze en afd. Budel. Moge er gesnoept gaan worden door mens én dier!

Maria Bles

BOEKENTIP!

Dit ontzettend leuke boek kreeg ik voor mijn verjaardag.

Het is geschreven voor kinderen, om samen met (groot) ouders te lezen.

Het is heel goed geschreven! Informatief, speels, kindvriendelijk, met bosproefjes, bosweetjes en mooie afbeeldingen. Een aanrader!

Monique van de Konijnenburg

DE BELEVINGSTUIN

Je zou denken dat er in de winter niks te vertellen valt over de belevingstuin, maar niets is minder waar.

Er komen nog steeds bezoekers over het blotevoeten pad, dat zie je aan de schoenafdrukken. Voor blote voeten is het natuurlijk te koud.

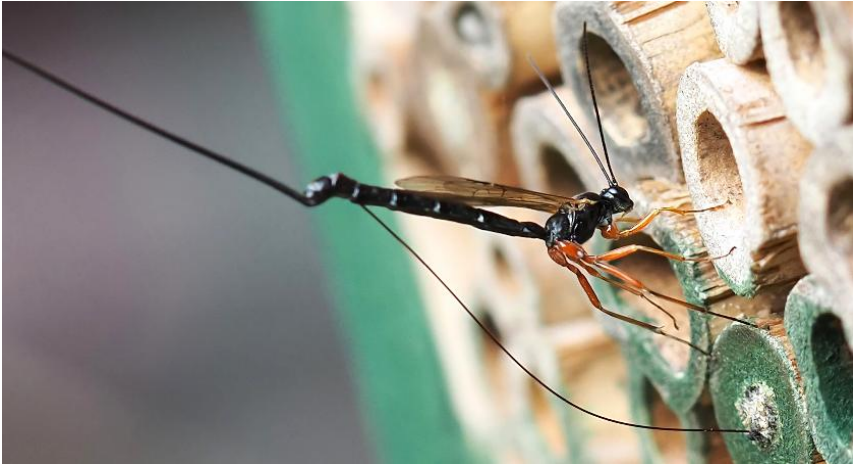
Onze materiaal- en onderhoudsman Harrie heeft in de keet een mooi systeem gemaakt om het gereedschap keurig en overzichtelijk op te hangen. De dode notenboom bij de poel is verdwenen en in plaats daarvan is een nieuwe boom geplant door de mensen van de gemeente. Zo hebben we ook een mooie nieuwe afvalbak gekregen. In de omgeving zijn picknickplaatsen aangelegd, waar wij bij projecten ook gebruik van kunnen maken. Zoals bij *Speuren in het donker* op 24 januari, toen 100 bezoekers genoten hebben van alle nachtdieren, die hier gepresenteerd werden.

De meeste planten in de tuin mogen er nu dan wel uitzien alsof ze nooit meer tot leven zullen komen; toch zijn de eerste lenteboden al te zien zoals de groene blaadjes van de narcissen. Onder de grond gebeurt van alles. De mollen maken hun tunnels en molshopen en dus zitten er ook veel kleine bodemdieren, want die staan bij de mollen op het menu. Nog even nachtvorst en misschien sneeuw en dan kan de tuinploeg weer aan de slag! **Nel Meulman**

Inmiddels hebben we een enorm nest rode bosmieren ontdekt op onze composthoop!

KUNSTROUTE CRANENDONCK o.a. in het IVN-honk
Kunstliefhebbers kunnen hun hart weer ophalen tijdens de zesde editie van Kunstroute Cranendonck. Een nieuw groepje enthousiastelingen is druk bezig met de voorbereidingen op dit bijzondere evenement. De kunstroute is uitgegroeid tot een tweejaarlijkse traditie. 'Er is steeds meer animo voor het evenement, dat blijkt zowel uit het aantal deelnemers als bezoekers'. Het doel van Kunstroute Cranendonck is kunstenaars, zowel amateurs als professionals, de mogelijkheid te bieden hun kunstuitingen aan een breder publiek binnen de gemeente te tonen.

Bij een tiental Cranendonckse woningen, gebouwen en buitenlocaties wordt dit jaar op **2 en 3 mei** het werk van een aantal kunstenaars getoond. Telkens van 11.00 tot 17.00 uur. Bezoekers krijgen een plattegrond met daarop de route en de locaties, en meer informatie over de deelnemende kunstenaars en galeries. Iedere locatie is herkenbaar aan een vlag.

Zo ook bij ons IVN Honk tegenover Kasteeltje Cranendonck, een prachtige plek in Cranendonck. Wiel Zentjens toont daar zijn macro-foto's van prachtige insecten, en nieuw, hij gebruikt ons Tv-scherm om met meerdere foto's het bijzondere leven van insecten te laten zien.

De toeschouwers mogen zelf bepalen welk insect of thema zij willen zien.

Mogelijk dat ook nog een andere kunstenaar in ons IVN-honk 'zijn/haar kunsten' vertoont. **Wiel Zentjens**

SLUIPWESP BIJ BIJENHOTEL

Hieronder vindt u informatie over de wesp, die op de foto staat bij het artikel over de kunstroute.

Deze sluipwesp hoort bij de groep Gewone sluipwespen een grote familie wespen met een legboor. De sluipwespen zijn sowieso de grootste groep insecten in ons land met zo'n 5.000 soorten. Ze zijn meestal goed herkenbaar aan hun lange legboor waarmee ze in hout kunnen boren en dan een ei leggen in een in het hout zittend insect, wat ze eerst met voelsprietten-antennes hebben opgespoord. Daarmee zijn ze inmiddels ook heel belangrijk bij het bestrijden van plaaginsecten zoals bladluizen en witte vlieg, op een natuurlijk biologische manier.

De sluipwesp op de foto heeft zijn legboor uit haar schacht gehaald en in een afgesloten nestingang bij een bijenhotel geboord. Prachtig en bijzonder dat ze de legboor in een kromme vorm toch door de, met leem en steentjes, afgesloten nestingang krijgt 'geboord'.

Het eitje dat ze vervolgens afzet ligt in de buurt van de voedselvoorraad van een zich nieuw ontwikkelende bij. Het larfje wat uit het ei komt gebruikt dit voedsel om te groeien en vervolgens te verpoppen zodat er volgend jaar geen nieuwe bij maar een nieuwe sluipwesp naar buiten komt.

De wijze waarop sluipwespen in hout kunnen boren en daar hun weg zoeken is zo bijzonder dat ook chirurgen daar zeer geïnteresseerd in zijn, omdat ze met een stuurbare naald (zoals de legboor van de sluipwesp) op plaatsen in het menselijk lichaam kunnen komen wat met hun huidige werkwijze nog niet lukt.

Wiel Zentjens

DE PAARDENBLOEM

Zo'n gewone bloem.

Die we vooral zien tussen de tegels of tot onze ergernis misschien, in ons gazon.

Ik las dat zondag 27 april **2025** was uitgeroepen tot de Dag van de Paardenbloem. Deze dag is bedoeld als een bewustwording dag voor onze biodiversiteit; paardenbloemen trekken tenslotte meer dan 107 soorten bijen aan en er komen veelvuldig gemiddeld acht van de 26 soorten dagvlinders voor op paardenbloemen. Daarnaast is er de paardenbloemvlekgalmug, waarvan de larven alleen in het blad van de paardenbloem leven en later de opvallende rode vlekken veroorzaken. Verder zijn daar de paardenbloemmijt, paardenbloemgalwesp en de bijzondere paardenbloem bij, soorten die totaal afhankelijk zijn van paardenbloemen

Paardenbloemen zijn essentieel voor de biodiversiteit. Sommige soorten bloeien al vroeg in het seizoen, als er nog niet zoveel andere inheemse bloeiers zijn en zijn daarom een welkome soort voor vroege bijen en andere insecten

die nectar en stuifmeel nodig hebben. Ook weidevogels hebben voor hun nageslacht baat bij paardenbloemen. Juist op het moment dat paardenbloemen volop in bloei staan, komen de weidevogelkuikens uit het ei, die voor hun overleving afhankelijk zijn van de insecten die op paardenbloemen afkomen. Als de insecten

er niet zijn, dan verhongeren en verzwakken ze, en worden ze een makkelijke prooi voor andere dieren.'

Er is niet één paardenbloem

Dat er zoveel soorten paardenbloemen zijn, heeft te maken met 'apomixis', voortplanting zónder bevruchting van eicellen en stuifmeel. Paardenbloemen planten zich dus voort door zich te klonen en zijn dus identiek aan de moederplant. Daardoor zijn er grote groepen paardenbloemen die genetisch nauwelijks en morfologisch weinig van elkaar verschillen. Dit zien we ook bij havikskruiden, bramen en vrouwenmantel.'

De vele soorten paardenbloemen zijn ontstaan toen de ijstijd kwam. Door de ijstijd zijn de paardenbloemen in het Noorden uitgestorven. Toen het ijs zich terugtrok konden de soorten in het Zuiden zich door de zaadpluizen snel naar het Noorden verplaatsen.

Ze kwamen daar terecht in een gebied waar nog geen bestuivers waren. Daardoor zou de aanpassing ontstaan zijn om zich te kunnen voorplanten zonder bestuiving.

Naast klonen trad er ook seksuele voortplanting op. Dat leverde bastaarden op met een nieuwe mix van genetisch materiaal en nieuwe eigenschappen. Deze bastaarden konden overleven in het koude, kale gebied, omdat ze niet van bestuivers afhankelijk waren.

Achteruitgang van paardenbloemen

'Helaas is er sprake van een forse achteruitgang van paardenbloemen.

De meeste mensen zien paardenbloemen nog altijd als onkruid en willen ze weg hebben. Dat is waarschijnlijk begonnen in het boerenland, waar men een goede grasopbrengst wilde hebben. Paardenbloemen pasten daar niet in.

Van de 60 of 70 soorten die daar voorkwamen, resteren er nu nog 1 of 2. Maar ook wil men geen wortelrozetten van paardenbloemen in de tuin hebben. Dat vinden ze storend. Een Nederlands gazon hoort strak en netjes te zijn.

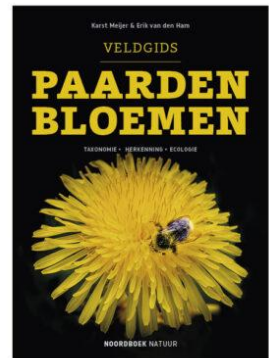

[Waarom verdient de paardenbloem een ereplaats?](#)
[Paardenbloem - Wildpluk wiki'](#)

Ik lees op de site van Cruydt Hoeck over Karst Meijer, de paarden-bloemen specialist van Nederland.

Hij heeft samen met Erik van Ham de *Veldgids Paardenbloemen* samengesteld.

Karst Meijer is botanicus (gespecialiseerd in paardenbloemen en bramen), plantenjager en tuinontwerper, Erik van den Ham is botanicus, fotograaf en kweker van bomen en planten.

Ook ik erger me aan de paardenbloemen in mijn gazon, maar als je deze info leest en verder snuffelt op internet, dan ga je wel anders naar deze bloem kijken. **Monique van de Konijnenburg**

ACTIVITEITENALENDER 2026

17 maart	Insectencursus Les 1
24 maart	Lezing Brabants Landschap – in overleg
12 april	Lentewandeling
19 april	Lentewandeling
2 en 3 mei	Kunstroute Cranendonck
Mei - juni	Voorjaarsproject Water. Schoolgidsen Budel en Maarheeze
28 mei	Avond4Daagse Maarheeze
7 juni	Slootjesdag
23 juni	Insectencursus Les 2
27 juni	Wandeling IVN Heeze-Leende
18 augustus	Insectencursus Les 3
8 september	Cursus, Natuur in de Kempen. Excursie 12 september, Gastelse heide
12 september	Heidecursus
	Heidecursus i.s.m. IVN Heeze-Leende
3 november	Cursus, Natuur in de Kempen Excursie, 7 november. (locatie nnb)
Maandelijks	Vogelwandelingen Elke 3 ^{de} zaterdag van de maand

DOE MEE AAN DE MAAND VAN DE GROENE TUIN.

Van 1 t/m 30 april is het [‘de Maand van de Groene Tuin’](#). Deze maand staat in

het teken van het groener en duurzamer maken van tuinen, balkons en straten. IVN is partner in de Maand van de Groene Tuin. We

organiseren samen met andere organisaties een maand lang online workshops, tuinactiviteiten, winacties, cursussen en delen tal van tips en inspiratie. Doe je mee?

DANK, voor al jullie
inzendingen!
We kunnen weer
gaan genieten van
alles wat groeit en
bloeit.
Monique

Voor de Craenkoerier van augustus inzending kopij: Uiterlijk 25 juli 2024
Inleveradres: moniquevdko@hotmail.com

Beleef de natuur met IVN en word lid

Vind jij ook dat natuur onderdeel van ons dagelijks leven zou moeten zijn?
Voor €25 per jaar steun je het werk van IVN.

Voordelen op een rij:

- 3x per jaar het afdelingsblad De Craenkoerier
- 4x per jaar het tijdschrift Mens en Natuur
- Gratis of met korting deelnemen aan activiteiten en cursussen

← digitaal inschrijven

Voor- en achternaam

Straat + huisnummer

Postcode

Woonplaats

Telefoonnummer

Geboortedatum

E-mail

Hierbij machtig ik IVN tot wederopzegging naastgenoemd
bedrag jaarlijks van mijn rekening af te schrijven:
Voor meer informatie clasinadewit@live.nl

€25 volledig lidmaatschap

IBAN

Datum

Op naam van

Handtekening

Ik ontvang graag vrijblijvend informatie over vrijwilliger worden bij IVN.

Word ook lid! scan de QR-code voor digitale inschrijving of stuur deze kaart naar
ledenbeheer: clasinadewit@live.nl Kerkstraat 3 6026 RT Maarheeze

Indien onbestelbaar graag retour aan:

IVN-afdeling Cranendonck
p/a Sterkselseweg 32
6026 EB MAARHEEZE